

**BOLALAR ADABIYOTI VA TIL O‘QITISH METODIKASINING O‘ZARO
BOG‘LIQLIGI****Pulatova Nigina Aminovna***Samarqand davlat chet tillar instituti katta o‘qituvchisi***Nishonova Sevinch Farxod qizi***Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi*nishonovasevinch938@gmail.com**Xamdamova Munira Olim qizi***Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi*xamdamovamunira2004@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur bo‘limda bolalar adabiyoti namunalarining xorijiy tilni o‘qitish jarayonidagi o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda fransuz va ingliz bolalar adabiyoti asarlari misolida til o‘rganishda badiiy matnlarning didaktik ahamiyati ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy metodik yondashuvlar asosida adabiy materiallardan foydalanish usullari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: bolalar adabiyoti, til o‘qitish metodikasi, kommunikativ yondashuv, badiiy matn, didaktika, til kompetensiyasi.

Zamonaviy til o‘qitish metodikasida bolalar adabiyoti muhim o‘rin egallaydi. Ayniqsa boshlang‘ich va o‘rta bosqichlarda o‘quvchilarning tilga bo‘lgan qiziqishini oshirishda badiiy matnlar samarali vosita hisoblanadi. Tadqiqotchilar ta’kidlashicha, tilni o‘rganishda faqat grammatik qoidalarni o‘zlashtirish yetarli emas, balki tilning madaniy va estetik jihatlarini ham anglash muhimdir. Shu nuqtai nazardan bolalar adabiyoti o‘quvchilarga tilni tabiiy va qiziqarli muhitda o‘rganish imkonini beradi.

Chet tilini o‘qitishda badiiy adabiyotdan foydalanish sinfdan tashqari ishlarning samarali shakllaridan biri hisoblanadi. Badiiy asarlar o‘quvchilarga tilni tabiiy kontekstda o‘rganish imkonini beradi. Masalan, ertaklar, she’rlar va hikoyalar o‘quvchilarning tasavvurini boyitadi, ularni voqealar rivojini tahlil qilishga undaydi. Shu bilan birga, badiiy matnlar o‘quvchilarning nutqiy faolligini oshiradi va tilni amaliy qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Fransuz bolalar adabiyotining mashhur namunalari, xususan ertak va masallar, til o‘rganishda keng qo‘llaniladi. Masalan, ertaklar sodda leksika va takroriy strukturalar orqali o‘quvchilarning lug‘at boyligini oshiradi. Bundan tashqari, bunday matnlar orqali o‘quvchilar madaniy qadriyatlar bilan ham tanishadi. Ertaklar odatda dialoglarga boy bo‘lgani sababli

og‘zaki nutqni rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Masallar esa didaktik xarakterga ega bo‘lib, ularda axloqiy g‘oyalar ifodalanadi. Bu esa o‘quvchilarning nafaqat til kompetensiyasini, balki fikrlash qobiliyatini ham rivojlantiradi. Qisqa va mazmunli matnlar o‘quvchilarga o‘qish va tushunishni osonlashtiradi. Shu bilan birga, masallar orqali metafora va obrazli ifodalar bilan tanishish imkoniyati yaratiladi. Zamonaviy metodistlar, xususan til o‘qitish nazariyasi bilan shug‘ullangan olimlar, badiiy matnlardan foydalanishda kommunikativ yondashuvni tavsiya etadilar. Ushbu yondashuvga ko‘ra, o‘quvchilar matni faqat o‘qibgina qolmay, balki uni tahlil qiladi, muhokama qiladi va undan foydalanib nutq faoliyatini amalga oshiradi. Bu jarayon o‘quvchilarning faol ishtirokini ta‘minlaydi va tilni amaliy qo‘llash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, dars jarayonida ertakni o‘qigandan so‘ng rolli o‘yinlar tashkil etish mumkin. Bu usul o‘quvchilarning talaffuzini yaxshilash bilan birga, ularning erkin gapirish qobiliyatini ham rivojlantiradi. Shuningdek, hikoya asosida savol-javob mashqlari o‘tkazish orqali o‘quvchilarning tushunish darajasi aniqlanadi. Til o‘qitish metodikasida vizual materiallar ham muhim ahamiyatga ega. Komikslar, xususan bolalar uchun mo‘ljallangan grafik hikoyalar, o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi. Rasmlar bilan birga berilgan matnlar tilni osonroq o‘zlashtirishga yordam beradi. Bu esa ayniqsa boshlang‘ich darajadagi o‘quvchilar uchun samaralidir. Ingliz tilini o‘qitish metodikasiga oid tadqiqotlar ham badiiy matnlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Metodistlarning fikriga ko‘ra, til o‘rgatishda turli yondashuvlarni uyg‘unlashtirish zarur. Masalan, kommunikativ yondashuv bilan bir qatorda, interaktiv metodlar ham qo‘llanilishi kerak. Bu esa o‘quvchilarning faolligini oshiradi va darsni qiziqarli qiladi.

Shuningdek, o‘qituvchi badiiy matni tanlashda o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olishi zarur. Juda murakkab matnlar o‘quvchilarda qiziqishning pasayishiga olib kelishi mumkin. Aksincha, sodda va mazmunli matnlar o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Til o‘qitish jarayonida badiiy matnlar yordamida barcha til ko‘nikmalarini rivojlantirish mumkin: o‘qish (matnni tushunish), yozish (matn asosida fikr bildirish), tinglash (audio ertaklar orqali), gapirish (muhokama va rolli o‘yinlar orqali). Bu esa kompleks yondashuvni ta‘minlaydi va tilni chuqur o‘zlashtirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, bolalar adabiyoti xorijiy tilni o‘qitishda samarali didaktik vosita hisoblanadi. Badiiy matnlar o‘quvchilarning tilga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, ularning lug‘at boyligini kengaytiradi va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi. Zamonaviy metodik yondashuvlar asosida bunday materiallardan foydalanish til o‘rganish jarayonini yanada samarali qiladi. Shu bois, til o‘qitishda bolalar adabiyoti namunalaridan keng foydalanish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. La Fontaine J. de. Fables. Paris, 2012
2. Goscinny René et Uderzo Albert. Une aventure d'Astérix. HACHETTE, 2023
3. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. London, 2015.
4. Perrault Ch. Contes de ma mère l'Oye. Paris, 2010.
5. Richards J., Rodgers T. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge, 2014.

窗体顶端

窗体底端

窗体顶端

窗体底端

窗体顶端

窗体底端

窗体顶端

窗体底端